

อุบลราชธานี,

ห้องต้นไหสัณ

ไหล่หิน

สังคมของไหล่หินจากอดีตสู่ปัจจุบัน

บ้านไหล่หินเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลไหล่หิน อำเภอกะคา จังหวัดลำปาง ลำน้ำแม่ยาวไหลผ่านหล่อเลี้ยงการเพาะปลูกและชีวิตผู้คน

คนไหล่หินมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในภาษาพูด ด้วยสำเนียงจะแปลกไปจากหลายพื้นที่ใน

เอกลักษณ์การแต่งกายในอดีตและยังคงเห็นได้ในปัจจุบัน

จังหวัดลำปาง หากนับญาติตามสำเนียงภาษาแบบไหล่หินแล้วก็จะรวมได้เพียง ๔ หมู่บ้านเท่านั้น คือ บ้านไหล่หิน บ้านเข้าซ้อน บ้านแม่ฮวก บ้านมะกอก บ้านนาบัว และบ้านไหล่หินตะวันตก และในเขตตำบลกะคาอีก ๒ หมู่บ้านคือ บ้านทุ่งเจริญและบ้านหนองหล่าย

กาดมั่วยามเช้า แหล่งสินค้าจากในและนอกชุมชน

ในอดีตอาชีพหลักของคนไหล่หิน คือ ทำนาข้าวและไร่อ้อย ปลูกฝ้ายทอผ้าเป็นกิจประจำเมื่อเว้นจากไร่นา

ราว พ.ศ.๒๕๒๐ เป็นต้นมา ผู้ชายในหมู่บ้านนิยมไปขายแรงงานในต่างประเทศ ทำให้พื้นที่ตำบลไหล่หินมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นบ้านเรือน ที่อยู่อาศัยและวัด ด้วยความศรัทธาที่มีต่อครูบาทมหาป้าเจ้า และครูบาทกาวิเจ้า ซึ่งเป็นต้นบุญของคนไหล่หิน

คนไหล่หินในวันนี้ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ทั้งงานก่อสร้างและในโรงงานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะโรงงานเซรามิกซึ่งเป็นสินค้าสำคัญที่สร้างรายได้ให้แก่จังหวัดลำปาง แต่ถึงอย่างไรพวกเขายังรักษารูปแบบการดำรงชีวิตด้วยการเก็บของป่าหาอาหารในพื้นที่ป่าที่อยู่ใกล้บ้าน

การเดินทางสู่บ้านไหล่หินอาศัยเส้นทางสายอำเภอเกาะคา-นาโง่งหาญ มีระยะทางห่างจากตัวอำเภอประมาณ ๗ กิโลเมตร

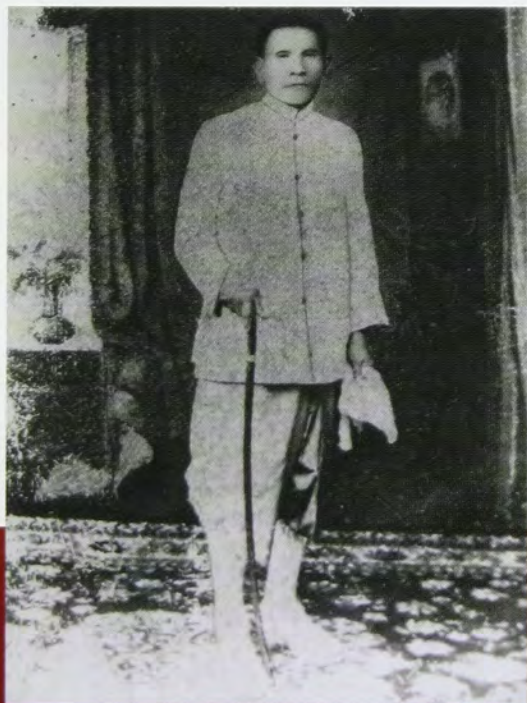

ชุมชนชาวแล้ง หมู่ญาติหรือเพื่อนบ้านตั้งวงร่วมกัน
ข้าวเย็นด้วยกัน

สามารถเดินทางโดยรถสองแถวประจำทาง ซึ่งจะ
มีเข้าออกในตอนเช้าและเย็น ทุกวัน

แม่น้ำยาวสายน้ำแห่งชีวิตของ
ชาวไหล่หิน ความสัมพันธ์ของ
การจัดสรรน้ำผ่านระบบเหมืองฝาย
เพื่อการเกษตร

แผนที่หมู่บ้าน

พญาศรี วรรณมณี

ในเอกสารของพ่อหนานจันทร์ ครูขยัน
กล่าวไว้ในอดีตบ้านไหล่หินปกครองแบบมี
พญาเป็นผู้ดูแลความทุกข์ร้อนของคนในชุมชน
บังคับใช้กฎหมายและตัดสินข้อขัดแย้ง

ตระกูลของสายพญาที่ยังปรากฏนามสกุล
ในปัจจุบัน คือ พญาโต๊ะ (ปัจจักษ์) พญาศรี
(วรรณมณี) พญาอินทจักร (เกษณา) และพญา
อุตม์ (เชียงพรหม) ซึ่งพญาอินทจักรเป็นแคว้น
(กำนัน) คนแรก ตรงกับช่วงสมัยรัชกาลที่ ๕
หลังจากนั้นเป็นช่วงพญาศรีและลูกชาย คือ
กำนันอินสม วรรณมณี มีการพัฒนาถนน

หนทาง วัดและโรงเรียน ส่งผลให้ทศวรรษ ๒๔๙๐ บ้านไหล่หินกลายเป็นศูนย์รวมความเจริญแห่งหนึ่งในท้องถิ่นย่านนี้ กระทั่งจัดตั้งเป็นตำบลในเวลาต่อมา

เมื่อ พ.ศ.๒๕๔๖ บ้านไหล่หินถูกแยกออกเป็น ๒ หมู่บ้าน คือบ้านไหล่หินและบ้านไหล่หินตะวันตก จากเหตุผลเรื่องความหนาแน่นของประชากรและระเบียบการแบ่งพื้นที่การปกครอง แต่ถึงอย่างไรพี่น้องคนไหล่หินที่เคารพศรัทธาต่อครุฑามหาป้าและครุฑากาวิก็ไม่มีวันแบ่งแยกกัน

ตราขององค์การบริหารส่วนตำบลไหล่หิน

ม้าเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของครุฑากาวิ

วิถีชีวิตการทำมาหากินในแม่น้ำยาว

วัดไหล่หินหลวง

ประวัติและโบราณสถานของวัดไหล่หินหลวง

ศาลาบาตรล้อมรอบพระวิหาร

วัดไหล่หินหลวง ปรากฏชื่อตามตำนานคือ วัดเสลารัตนปัพพตาราม หรือวัดไหล่หินแก้วช้างยืน คนไหล่หินเองนิยมเรียกสั้นๆ ว่า วัดหลวง เป็นโบราณสถานที่ประกอบด้วยส่วนสำคัญคือองค์เจดีย์ธาตุ ชุ่มประตู่โขง แสดงคุณค่าของศิลปะปูนปั้นสกุลช่างลำปาง พระวิหารมีตำนานกล่าวถึงช่างฝีมือชาวเมืองเชียงตุง ส่วนอุโบสถซึ่งประดับด้วยลวดลายไม้ฉลุและแก้วสีต่างๆ สร้างด้วยแรงศรัทธาของเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิตย์ เจ้าผู้ครองนครลำปางองค์สุดท้าย

หลังจากพระพุทธเจ้าดับขันธปรินิพพานได้ ๒๑๔ ปี พระยาศรีธรรมโศกราชบังเกิดศรัทธาแรงกล้าต่อบวรพุทธศาสนา อยากสร้างเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ก็ทรงมอบให้พระเถระนำพระอัฐิบรรจุทุกหลังช้างมาจากอินเดียเพื่อนำไปบรรจุที่วัดพระธาตุลำปางหลวง พอขบวนอัฐิเชิญมาถึงม่อนไหล่หิน ช้างในขบวนก็ไม่ยอมเดินทางต่อ จะขับไล่อย่างไรไม่เป็นผล นำอัฐิจรรยี้ยัง พระเถระพร้อมผู้ติดตามต่างปรึกษากัน ได้ความว่าสมควรอัฐิเชิญพระอัฐิจำนวนหนึ่งไว้สร้างองค์พระเจดีย์ตรงที่แห่งนี้ แล้วพยากรณ์เอาไว้ว่าสถานที่นี้จักได้ชื่อตามเหตุการณ์นี้ว่า **“วัดเสลารัตนปัพพदारาม”** หรือ ไหล่หินแก้วช้างยืน

ชุมประตู่โขงมีประติมากรรมรูปสัตว์ต่าง ๆ ในป่าหิมพานต์ ช่องประตู่มีขนาดเล็ก สร้างเพื่อให้เข้าออกได้เพียงครั้งละคน ตามคำสอนที่ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างให้เป็นไปตามกรรม จะมีหรือจนเข้าออกได้เพียงด้านเดียวเท่านั้น

ครุบา

ตำนานสร้างพระวิหาร กล่าวว่า เจ้าฟ้าเมืองเชียงตุงได้ถวายมะพร้าวครึ่งซีกให้ครุบา มหาป้า ครึ่งออกบิณฑบาต ณ เมืองเชียงตุง ในครั้งนั้น เจ้าฟ้าเชียงตุงทรงตั้งสัจจะอธิษฐานที่จะพบครุบาอีกลีกครึ่ง พระองค์จึงส่งคณะศรัทธาตามหาครุบาและกะลาครึ่งซีกนั้น คณะ

ช่างในอดีต ใช้ลิ่มสอดไม้ในโครงสร้างพระวิหาร

ศรัทธาเดินทางมาจนถึงม่อนวัดไหล่หินหลวงนี้ และได้พบครูบา จึงเดินทางกลับไปทูลเจ้าฟ้าเมืองเชียงใหม่ พระองค์จึงเสด็จมาสร้างพระวิหารภายใต้การนำของครูบา พร้อมด้วยศรัทธาคนต่างๆ

หลักฐานที่ปรากฏบนชื่อภายในพระวิหาร เขียนถึงเหตุการณ์ในจุลศักราช ๑๐๔๕ หรือ พ.ศ. ๒๒๒๖ ว่า....

“จ.ศ.๑๐๔๕ ตัวปีก่า เดือน ๔ เพ็ญ
เม็ง ๔ ไตเต่าสะง่า พระมหาเกสระปัญโญเจ้า
เป็นประธาน กับทั้งศิษยานุศิษย์ทั้งหลาย ได้อัญ
เชิญพระสงฆ์เจ้าได้ปกปักรักษาเสลารัตนปัทมา
รามหลังนี้แล ศรัทธา นักบุญทั้งหลายมวล
ผู้คน จูงอนุโมทนาเถิดะ”

ภายในพระวิหารประดิษฐานพระประธานปางมารวิชัยผนึกติดกับฝาผนัง ซึ่งแต่เดิมลายคำรูปตันศรีมหาโพธิ์ รูปนางฟ้าเทวดาและพระภิกษุหนุ่มสักการะ ส่วนบนของผนังยังปรากฏรูปมังกรศิลปะแบบจีน ข้างพระประธานมีรูปปั้นครูบามหาปาฬิมือของท่านเอง หน้าบันพระ

วิหารประดับรูปสัตว์ ปั้นจากเนื้อชิน เนื้อหว่า
เสาด้านหน้าโดดเด่นด้วยรูปปั้นตัวมอม

วัดไหล่หินหลวง ได้ขึ้นทะเบียนเป็น
โบราณสถานแห่งชาติใน พ.ศ.๒๕๒๓

ไม้แป้นบนชื่อพระวิหารที่จารึกปีสร้าง

ครูบามหาป่า

ความเคารพนับถือศรัทธาของชุมชนไหล่หิน

กุครูบามหาป่า

ครูกบามหาป่าเจ้าเกสรระบิณโณเป็นครูบาที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือศรัทธาด้วยความเชื่อนี้ทำให้ชุมชนไหล่หิน อยู่รอดพ้นจากภัยพิบัติต่างๆ ไม่เพียงเท่านั้นชาวบ้านยังมีการกล่าวขานถึงอภินิหารของครูบาที่ปกปัก

รักษาบรรดาลูกศิษย์ให้รอดพ้นจากภยันอันตราย ไม่ว่าขึ้นเหนือหรือล่องใต้ ไปเมืองนอก ด้วยเหตุนี้เอง ผู้ที่เลื่อมใสครูบาต่างนำหัวหมูมาถวาย โดยทำพิธีที่กุครูบา ซึ่งตั้งอยู่ในป่าแพะทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของวัด

กล่าวคำไหว้ครูบา

การถวายหัวหมูให้ครูบานั้นจะประกอบ
ด้วย แกงอ่อมหรือหนึ่งหัวหมู ลาบหมู มันหมูบั้ง
๓-๔ ชิ้น ข้าวหนึ่ง น้ำ เหล้า (ตามความเชื่อ
ของแต่ละคน) และข้าวตอกดอกไม้

อาหารที่จะนำมาถวายให้กับครูบานั้น
ห้ามชิม ห้ามกิน ไม่เช่นนั้นผู้นั้นจะมีอันเป็นไป

หลังจากทำพิธีถวายหัวหมูแล้ว ลูกหลาน
ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านจะนำหัวหมูและ
เครื่องไหว้มากินร่วมกัน และดื่มน้ำที่ถวาย ซึ่ง
ถือเป็นน้ำมนต์ของครูบา

เครื่องถวายครูบามหาป่า

พิพิธภัณฑ์ วัดไหล่หินหลวง

แหล่งวัตถุโบราณของท้องถิ่น
ที่บ่งบอกเอกลักษณ์มาแต่อดีต

พิ

พิธภัณฑวัดไหล่หินหลวงก่อกำเนิด
จากความร่วมมือของชาวบ้าน ที่ได้ร่วมใจกัน
จัดเก็บวัตถุโบราณของท้องถิ่น ซึ่งบอกเล่าถึง
เอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชนที่มีมาแต่
อดีต รวมทั้งสมบัติเก่าแก่อันทรงคุณค่าของ
ครูบามหาปาเจ้าเกษระปัญโญ นักบุญผู้สร้าง
วิหารโบราณอันงดงามที่สุดแห่งหนึ่งของล้าน
นา ในขั้นแรกได้นำสิ่งของเครื่องใช้และวัตถุ
โบราณต่างๆ ภายในวัด มาเก็บรวบรวมไว้ที่
ศาลาวัด หลังจากนั้น ในระหว่างปี ๒๕๑๒ ชาว
บ้านก็ได้ร่วมบริจาคสิ่งของอีกมากมาย เพื่อนำ
มารวบรวมสะสมไว้

ต่อมา ในปี ๒๕๓๐ คณะศรัทธาวัดไหล่หิน
หลวงจากพื้นที่ต่างๆ ได้ร่วมกันจัดสร้างอาคาร

“หีบธรรม” กรุสมบัติในอดีตที่รักษาคัมภีร์ใบลาน
หนึ่งในสมบัติครูบาที่ยังคงเหลืออยู่

พิพิธภัณฑ์ขึ้น จากแรงศรัทธาของเหล่าลูกศิษย์
ลูกหาของครูบามหาปาเจ้าเกสระปัญญา และ
จากวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนไหล่หิน ทำให้
ภายในพิพิธภัณฑ์มีบรรดาสิ่งของเครื่องใช้ เก็บ
สะสมอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นวัตถุทาง
ศาสนาและพิธีกรรม ตลอดจนเครื่องมือสอย
ในวิถีชีวิตของชุมชนแต่เก่าก่อน

ยิ่งกว่านั้น พิพิธภัณฑ์วัดไหล่หินหลวงนี้ยัง
เป็นแหล่งบันทึกตำนานพิธีกรรมการสวดเบิก
อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น มีวัตถุชิ้น
สำคัญประกอบพิธีกรรมที่เรียกว่า “วี” ซึ่งมี
ลักษณะงดงาม และหาชมได้ยากยิ่งในปัจจุบัน

“มะพร้าวผ่าซีก” ตัวแทนความเลื่อมใส
และศรัทธาของเจ้าฟ้าเมืองเชียงตุงที่มีต่อครูบา
มหาปา เป็นจุดกำเนิดของตำนานวิหารโบราณ
วัดไหล่หินที่มีความสวยงาม

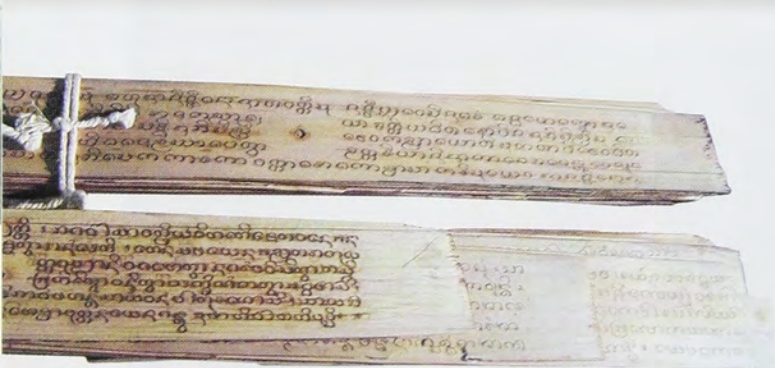

อาคารพิพิธภัณฑ์วัดไหล่หินหลวง

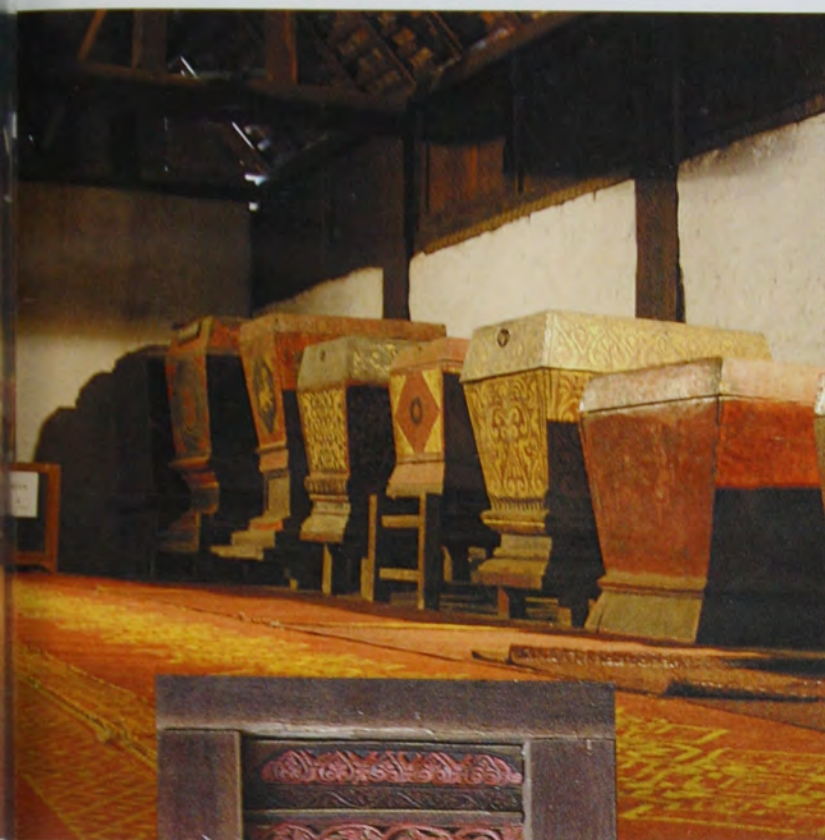
โรงธรรม

โบราณสถานที่จัดเก็บคัมภีร์โบราณ

โรงธรรมเป็นโบราณสถานอีกแห่งหนึ่งที่สร้างขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๐๖๙ และบูรณะเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒ โดยพระอุตตมธิปติ พญาศรีวิเลิศ พญาแสนเต่า หนานวงศ์ หนานมณีวรรณ

ปัจจุบันโรงธรรมเป็นสถานที่จัดเก็บคัมภีร์โบราณอายุหลายร้อยปี ซึ่งยังมีสภาพสมบูรณ์งดงาม เนื้อหากล่าวถึงเรื่องราวต่างๆ ที่ครูบามหาป่าเจ้าเกสระปัญโญได้จารไว้

นาคตัน งานแกะสลักฝีมือชาวบ้าน

ประตูโรงธรรม

อาทิ เรื่อง “ปณณาสนิบาตร” ที่จารไว้เมื่อ จ.ศ. ๑๙๒ หรือ พ.ศ. ๑๓๗๓ มีอยู่ ๗ ผูก ๒๕๔ หน้า และบทสวดพุทธาภิเษกที่เขียนไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๓ และยังอยู่ในสภาพสมบูรณ์ จากหลักฐานต่างๆ เหล่านี้ ผนวกกับลักษณะวัฒนธรรม และความเชื่อที่ยังคงหลงเหลืออยู่ ทำให้เราสามารถสืบหาได้ว่าไหล่หินเป็นชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานมาช้านานหลายร้อยปี

ประเพณี ของไหล่หิน

วัฒนธรรมที่ยึดมั่นในความศรัทธา

ว ฒนธรรมชุมชนไหล่หินเป็น วัฒนธรรมที่ยึดมั่นในความเชื่อ ความศรัทธา ที่มีต่อครูบา วัดไหล่หินหลวงจึงเป็นศูนย์กลาง ที่ทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านยังคงผูกพันอยู่ กับโบราณสถานวัดไหล่หินหลวงแห่งนี้ และก่อ เกิดความสามัคคีอันเนื่องมาจากการใช้สถานที่ ศักดิ์สิทธิ์ร่วมกัน ในแต่ละปีไหล่หินมีกิจกรรม

มากมาย ในแต่ละกิจกรรม แต่ละพิธีกรรมนั้น ชาวบ้านมักจะนิยมแต่งกายด้วยชุดพื้นเมือง

• ประเพณีตานข้าวซอย

หรือประเพณีตานข้าวใหม่ ประเพณีตาน ข้าวจี ข้าวหลาม จัดขึ้นในวันเพ็ญเดือน ๔ เหนือ หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวใหม่ ทุกบ้านจะนำ

ข้าวใหม่ที่เก็บเกี่ยวได้ มาถวายที่วัด เพื่ออุทิศ ส่วนกุศลให้ญาติพี่น้อง ของตนที่ล่วงลับ ไป และเป็นการแสดง ถึงความกตัญญูต่อ บรรพบุรุษและเจ้า กรรมนายเวรที่ได้ช่วย ค้ำครองในการดำเนิน ชีวิต และในการทำนา สำเร็จด้วยดี

ศรัทธาวันนำข้าวตอกดอกไม้ใส่ขันแก้วบูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

• ป่าเวณียี่ใหม่เมือง

ถือเป็นประเพณีปีใหม่ของความคึกครื้น สนุกสนาน แสดงถึงความร่วมมือของชุมชน อย่างชัดเจน ที่สำคัญที่สุดคือสงฆ์นำครูบามหา ป่าและครูบากาวีเพื่อสริมงคลและกำลังใจสู้ ชีวิตต่อไปหน้า แทบทุกบ้านต่างนำหัวหมู มาเลี้ยงครูบาเนื่องจากเป็นช่วงเวลาดีที่พ่อแม่ พี่น้องจะอยู่พร้อมหน้ากัน ลูกหลานที่อยู่ต่าง บ้านต่างเมืองจะกลับบ้านมารดน้ำดำหัวพ่อแม่ พ่อหลวงแม่หลวง

ประเพณีวันที่ ๑๓ เมษายน ถือเป็นวัน สังฆานต์ล่อง เป็นวันที่ช่วยกันทำความสะอาด บ้านเรือน ไม่ควรทะเลาะกันในวันนี้

วันที่ ๑๔ เมษายน เรียก “วันเนา” หรือ “วันเนา” คณะศรัทธาวัดจะช่วยกันขนทราย เข้าวัดและก่อเจดีย์ทราย เพื่อเอาทรายมา คั้นวัด แต่ละบ้านจะนำตุงปีเกิดไปปักเจดีย์ ทราย ในวันนั้นชาวบ้านนำข้าวต้มขนมทำบุญ ถวายพระ

วันที่ ๑๕ เมษายน เรียก
“วันพญาวัน” ตั้งแต่เช้าตรู่ทุก
บ้านจะไปทำบุญ “दानข้าว
พระเจ้า” (พระพุทธรูปเจ้า) และ
“दानขันข้าว” อุทิศแด่บรรพ
บุรุษที่ล่วงลับ หลังจากนั้น ลูก
หลานจะนำข้าวตอกดอกไม้
ข้าวต้ม ขนม ไปรดน้ำดำหัวพ่อ
หลวง แม่หลวง

ในตอนสายจะมีพิธีถวาย
ไม้ค้ำศรี นำไม้หลักไปค้ำยันต้นโพธิ์ ถือเป็นการ
เสริมชะตาบารมี ค้ำยันชีวิตให้เจริญรุ่งเรือง
เตือนสติตนให้ถือปฏิบัติในหลักธรรมคำสอน
ช่วงบ่ายร่วมกันสรงน้ำพระเจ้าแก้ว สรงน้ำ
ครูบามหาป่า ครูบากาวี และโบราณสถานที่
ศักดิ์สิทธิ์ด้วยน้ำส้มป่อย

ป่าเวณียี่สิบใหม่เมืองที่ไหลหินจะพิเศษจาก
ถิ่นอื่นๆ คือ ในวันที่ ๑๗ เมษายน จะมีแห่
ขบวนครว้ตานของหัววัดพี่วัดน้องจากบริเวณ
ใกล้เคียง ซึ่งนำมาถวายร่วมกันที่วัดไหลหิน
หลวงนี้ แสดงถึงความศรัทธาความสามัคคีให้
เห็นถึงสายสัมพันธ์ระหว่างชุมชน

• ประเพณีตานก๋วยสลาก

จัดขึ้นในวันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๑๒ เหนือถือเป็นงานบุญยิ่งใหญ่อีกงานหนึ่ง คณะศรัทธาทั้งในและต่างบ้านมาตานก๋วยสลากให้แก่ผู้ล่วงลับ มีการตกแต่งก๋วยของตนให้ใหญ่น้อยระคนปนกันไป เส้นห่ของประเพณีตานก๋วยสลากอยู่ที่เส้นสลาก หากปีไหนมีเส้นสลากจำนวนมากก็บ่งบอกได้ว่าปีนั้นเศรษฐกิจในหมู่บ้านดี เส้นสลากทำมาจากใบลานหรือใบตาล โดยนำมาเขียนชื่อเจ้าของและบุคคลที่จะอุทิศบุญกุศลให้พร้อมมะรุมจุนัดพบ

พระสงฆ์และเณรจะทำพิธีรับทาน จากนั้นจะแบ่งเส้นสลากและอ่าน เพื่อตามหาเจ้าของเส้นสลาก พระและเณรทั้งหลายจะต้องไปสวดรับก๋วยหรือของทานให้ ในวันนั้น บรรยาการจะเป็นไปอย่างสนุกสนาน

• ประเพณียี่เป็ง •

จัดขึ้นในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนยี่เพนือ ตอน
กลางวันจะมีการทอดกฐินสามัคคี กลางคืนมี
การปล่อยวาวไฟที่มี “ขี้ยา” (น้ำมันต้นยางและ
ขี้ไต้) ถือเป็นการ
ปล่อยเคราะห์
และเพื่อ
บูชาพระเกศ
แก้วจุฬามณี
บนสวรรค์
จากนั้นจะมีพิธี
สวดเบิก พิธีสวด

“วี” ที่เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์
แสดงถึงงานช่างฝีมือที่งดงาม

เบิกจะมีบทสวดอยู่ ๔ วาร บางวัดนิยมสวด ๙
วาร เรียกว่าสวดกันตั้งแต่ตอนดึกจนถึงสว่าง
ในอดีตพระสงฆ์ที่วัดโหล่หินหลวงจะใช้ “วี”
ประกอบในพิธี

คณะผู้เขียน

พระอธิการทอง อนามโย เจ้าอาวาส

พระชัยพร อดตสโร

พ่อหลวงแสน อุดโม

พ่ออาจารย์หนานตา อูรา

พ่อหนานเกษม ภักตรา

เชี่ยวชาญ เกษณา

ทรงศักดิ์ แก้วมูล

กลุ่มพ่อหลวง แม่หลวงบ้านไหล่หิน

สนับสนุนการจัดพิมพ์โดย

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
(องค์การมหาชน)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

บริษัท จัดการและพัฒนา
ทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก
จำกัด (มหาชน)

